

ЕКОНОМІКА. РИНОК ЗЕМЕЛЬ ТА ЙОГО ІНФРАСТРУКТУРА

УДК 332.3

<https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.01.05>

УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Й.М. ДОРОШ, доктор економічних наук

E-mail: landukrainenaas@gmail.com

А.В. БАРВІНСЬКИЙ, кандидат сільськогосподарських наук

E-mail: barv@ukr.net

Інститут землекористування НААН України

О.С. ДОРОШ, доктор економічних наук, професор

E-mail: doroshlgas@ukr.net

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В.А. САЛЮТА, аспірантка

E-mail: vika-salyuta@gmail.com

Інститут агроекології і природокористування НААН України

Анотація. Проаналізовано існуючі науково-методичні підходи до класифікації земель сільськогосподарського призначення як в Україні, так і за кордоном. Встановлено, що сучасні класифікації земель повинні формуватись на основі таких принципів як комплексність, системність, вичерпність, ієрархічність та законність; відповідати вимогам автоматизованих технологій ведення державного земельного кадастру та здійснення моніторингу земель; враховувати рекомендації Європейської Економічної Комісії при ООН.

Вичерпність та всеосяжність щодо визначення усіх потенційно можливих способів використання земельних ділянок, що сприятиме здійсненню дієвого державного контролю за використанням земель відповідно до їхнього цільового призначення забезпечуватиметься за рахунок комплексного підходу до розробки класифікації земель; її узгодженість із іншими чинними державними класифікаційними системами в галузі природокористування та використання чітко визначених цільових критеріїв, параметрів та ознак, система яких обумовлена конкретною сферою застосування та вимогами відповідних груп користувачів - за рахунок системного підходу.

Запропоновано фрагмент 3-розрядної класифікації сільськогосподарських земель, в якій ієрархічно розміщені взаємопов'язані показники, що характеризують

ють правовий режим використання земельних ділянок (правовий блок земельного класифікатора) і їхній фізичний стан (фізичний блок земельного класифікатора). Для юридичного закріплення категорій «вид, підвид, різновид земель», що складають основу фізичного блоку класифікатора земель необхідно внести відповідні зміни до національного земельного законодавства.

Ключові слова: землі сільськогосподарського призначення, класифікація земель, категорія земель, вид цільового призначення.

Постановка проблеми.

Існуюча система класифікації земель сільськогосподарського призначення протягом тривалого часу досить успішно використовується для підготовки звітних статистичних матеріалів, ведення державного земельного кадастру та вирішення цілого комплексу питань, пов'язаних з плануванням використання земель, проте, характеризується рядом суттєвих недоліків і через це потребує подальшого удосконалення як наукових засад, так і методичних підходів до її формування особливо за умов переходу на автоматизовані технології ведення державного земельного кадастру (ДЗК) та широкого застосування методів дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) в системі моніторингу земель. При роботі відповідних земельних класифікаторів використовувалася ієрархічна модель, однак формування їхніх значень здійснювалося не шляхом встановлення всіх можливих значень узагальненого класифікатора з наступним вилученням так званих «несправжніх значень», а вписуванням в класифікатор найпоширеніших і найбільш відомих значень, через що такі класифікатори, як правило, не відповідають критеріям комплексності та вичерпності. В зв'язку з цим, проблема класифікації земель взагалі і земель сільськогосподарського призначення зокрема є традиційно складною і, до цього часу, до кінця не вирішеною.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблеми класифікації земель присвячені праці Д.І.Бабміндри, Д.С.Добряка, Й.М.Дороша, О.С.Дорош, О.П.Канаши, А.Г.Мартина, О.С.Помелова, І.А.Розумного та інших, в яких висвітлені різні науково-методичні підходи до розв'язання цієї проблеми [3,4,6,7].

Але зважаючи на динаміку трансформаційних процесів в аграрному секторі економіки та зміни в чинному земельному законодавстві, пов'язані з підготовкою до запровадження ринкового обігу сільськогосподарських земель, особливої гостроти набувають питання, пов'язані з невідповідністю існуючих класифікацій сільськогосподарських земель вимогам сьогодення, зокрема сучасним технологіям ведення ДЗК і дистанційного зондування Землі в контексті моніторингу земель.

Мета статті – проаналізувати існуючі науково-методичні підходи до класифікації земель сільськогосподарського призначення та обґрунтувати шляхи їхнього удосконалення на сучасному етапі розвитку земельних відносин.

Виклад основного матеріалу.

Узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду формування систем класифікації земель дозволяє сформулювати ключові науково-методичні підходи до розв'язання цієї проблеми [3-7,

9, 10]. Зокрема, комплексний підхід до розробки класифікації земель дозволить забезпечити її вичерпний та всеосяжний характер щодо визначення усіх потенційно можливих способів використання земельних ділянок, що запобігатиме у майбутньому встановленню “довільних” видів цільового призначення органами державної влади та місцевого самоврядування і сприятиме здійсненню дієвого державного контролю за використанням земель відповідно до їх цільового призначення.

Системний підхід передбачає формування класифікації земель як однієї з підсистем класифікації природних ресурсів, що забезпечить її узгодженість із іншими чинними державними класифікаційними системами в галузі природокористування та використання чітко визначених цільових критеріїв, параметрів та ознак, система яких обумовлена конкретною предметною областю та вимогами відповідних груп користувачів.

Крім того, класифікація земель має базуватись на нормах національного земельного законодавства і відповідних підзаконних актів; вирішення завдань класифікації земель на різних етапах і відповідних рівнях потребує застосування сучасних математичних методів: методів дискретної математики, методів кластерного аналізу, теорії перебору і інших методів математичної статистики; класифікація земель значною мірою залежить від технологій обробки і аналізу інформації (зокрема, автоматизовані технології обробки інформації порівняно з паперовими передбачають жорсткіші вимоги до використання системи класифікаторів та аналізу даних); класифікатори земель повинні носити відкритий характер, а їх супровід має бути централізованим (якщо в процесі функціонування автоматизованої системи державного земельного кадастру

України виникатимуть ситуації, не передбачені відповідними класифікаторами, то за належного обґрунтування, орган відповідальний за ведення класифікаторів має повноваження прийняти рішення, на підставі якого внести до класифікатора додаткові значення. Про дану подію в директивному порядку необхідно сповістити причетні до ведення кадастру структури); в процесі розробки національних класифікаторів земель потрібно враховувати рекомендації Європейської Економічної Комісії (ЄЕК) при ООН.

Відповідно до цих рекомендацій, наведених в «Стандартній статистичній класифікації землекористувань ЄЕК», система класифікації земель повинна відповідати наступним критеріям [9, 10]:

- 1) задоволення потреб користувачів міжнародного, національного та місцевого рівнів на доступ до інформації; на місцевому рівні – з метою планування і регулювання землекористувань; на національному – з метою удосконалення механізмів здійснення земельної реформи та прогнозування її показників, а також захисту довкілля тощо; на міжнародному – з метою на основі певних наборів критеріїв виконувати порівняльний аналіз використання національних земельних ресурсів;
- 2) надавати можливість об'єктивного підрахунку площ і опису земельних ділянок відповідно до їх покриття (угіддям, забудовою, водою, насадженнями тощо) і збору інформації про існуючу структуру землекористувань;
- 3) надавати інформацію про види діяльності на земельній ділянці (цільове призначення земельних ділянок); про вплив землекористувань на стан довкілля; про планування розвитку структури землекористу-

- вань і про альтернативні варіанти використання земельних ділянок;
- 4) система класифікації повинна охоплювати територію всієї країни і забезпечувати підрахунок площ земель та зведений баланс всіх категорій земель.

Отже, серед позитивних аспектів системи класифікації землекористувачів ЄЕК слід виділити: 1) дана класифікація базується на чіткій системі критеріїв, які можуть успішно використовуватись при розробці національних класифікаторів; 2) вона пов'язана з класифікатором видів економічної діяльності; серед недоліків: 1) відсутні вимоги щодо забезпечення необхідною інформацією механізму оподаткування земель і реєстрації прав, бо в розвинутих країнах базою для оподаткування, як правило, є ринкова вартість землі, проте в Україні для розв'язання цієї проблеми система класифікації має включати інформацію щодо характеру використання земель, їх правового режиму, надання пільг тощо; 2) прийнята в системі класифікації ЄЕК ієрархічна модель, яка базується на змішаному використанні критеріїв щодо видів покриття земельних ділянок і видів діяльності, не враховує вимоги інших критеріїв до системи класифікації.

І насамкінець, систему класифікації ЄЕК слід розглядати як концептуальну, а тому її не можна реалізувати в повному обсязі в процесі розробки національних класифікаторів. При цьому за основу слід брати не схему класифікації земель, а методичний підхід, використаний при встановленні критеріїв, структуризації земельних угідь і видів функціонального використання.

Оновлені науково-методичні підходи до класифікації земель сільськогосподарського призначення, безумовно з врахуванням змін в чинному національному

земельному законодавстві (насамперед, передбачених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» (від 17 червня 2020 року за №711), який набирає чинності 24.07.2021р. [8]), знайшли своє відображення при розробці класифікатора видів цільового призначення земель, фрагмент якого представлений в таблиці 1.

Відповідно до частини першої Статті 19 ЗКУ «землі України за основним цільовим призначенням поділяються на ... категорії», які згідно з частиною другою Статті 18 цього ж Кодексу «мають особливий правовий режим» [1], через що, саме вони мають бути основою запропонованої системи класифікації земель.

В графі «Категорія земель» таблиці 1 відповідно до послідовності (чи пріоритетності) категорій, закріпленої частиною першою Статті 19 ЗКУ, під кодом 01 зазначені землі сільськогосподарського призначення. По аналогії з ними, інші категорії земель матимуть коди від 02 до 09.

Згідно з частиною першою Статті 22 ЗКУ «землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції (код 01.01), здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності (код 01.02), розміщення відповідної виробничої інфраструктури (код 01.03), у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей» [1].

Відповідно до частини третьої цієї ж Статті ЗКУ, «землі сільськогосподарського призначення передаються у власність та надаються у користування:

- громадянам – для ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва,

сінокосіння та випасання худоби, ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства;

- сільськогосподарським підприємствам – для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;
- сільськогосподарським науково-дослідним установам та навчальним закладам, сільським професійно-технічним училищам та загальноосвітнім школам – для дослідних і навчальних цілей, пропаганди передового досвіду ведення сільського господарства;
- несільськогосподарським підприємствам, установам та організаціям, релігійним організаціям і об'єднанням громадян – для ведення підсобного сільського господарства;
- оптовим ринкам сільськогосподарської продукції – для розміщення власної інфраструктури» [1].

Враховуючи зазначені норми ЗКУ і Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель», присвоєні коди для видів цільового призначення земельних ділянок (графа 3 таблиці 1).

З блоком Класифікатора земель, який характеризує правовий режим земель відповідної категорії, пов'язаний блок, який описує фізичні параметри земельних ділянок в межах цієї категорії (табл. 2). Наведені в таблиці 2 показники, що визначають фізичний стан об'єкта землекористування (види, підвиди, різновиди земель), узгоджені з закріпленою в чинному земельному законодавстві категорією «земельні угіддя».

Згідно з пунктом «а» частини другої Статті 22 Земельного кодексу України (ЗКУ) «до земель сільськогосподарського призначення належать: а) сільсько-господарські угіддя

(рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги); б) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель інших категорій, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо)» [1].

Відповідно до додатку 4 «Перелік угідь згідно з Класифікацією видів земельних угідь (КВЗУ)» до Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №1051 від 17.10.2012 р., рілля включає: «сільськогосподарські угіддя, які систематично обробляються і використовуються під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав, а також чисті пари (ГОСТ 26640-85) та парники, оранжереї і теплиці» [2]. До ділянок ріллі не належать: «сіножаті і пасовища, що розорані з метою їх докорінного поліпшення і використовуються постійно під трав'яними кормовими культурами для сінокосіння та випасання худоби, а також міжряддя садів, які використовуються під посіви» [2]. Багаторічні насадження включають: «ділянки, зайняті насадженнями для отримання плодів, ягід, винограду, хмелю; насадження ефіроолійних культур, розсадники (крім лісових); плантації декоративних багаторічних насаджень (квітники) для декоративного оформлення територій, а також для реалізації квітів; лікарські багаторічні насадження (беладона, наперстянка, шавлія лікарський та інші)» [2]. Сіножаті включають: «сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для сінокосіння (ГОСТ 26640-85), до яких потрібно включа-

Таблиця 1. Фрагмент класифікатора видів цільового призначення земель (блок – правовий режим земельної ділянки)

Категорія земель (основне цільове призначення)		Основне цільове призначення		Вид цільового призначення (напрямок діяльності в межах категорії земель)	
код	назва	код	назва	код	назва
1	2	3	4	5	6
01	Землі сільськогосподарського призначення	01.01	Для виробництва сільськогосподарської продукції	01.01.01	Для ведення товарного сільськогосподарського виробництва
				01.01.02	Для ведення фермерського господарства
				01.01.03	Для ведення особистого селянського господарства
				01.01.04	Для індивідуального садівництва
				01.01.05	Для колективного садівництва
				01.01.06	Для сінокошення та випасання худоби
				01.01.07	Для ведення підсобного сільськогосподарства
				01.01.08	Для городництва
		01.02	Для здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності	01.02.01	Для дослідних і навчальних цілей
				01.02.02	Для пропаганди передового досвіду ведення сільського господарства
		01.03	Для розміщення виробничої інфраструктури	01.03.01	Для розміщення інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції
				01.03.02	Для розміщення господарських будівель і дворів

ти рівномірно вкриті деревинною та чагарниковою рослинністю площею до 20 відсотків ділянки» [2]. Пасовища включають: «сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для випасання худоби (ГОСТ 26640-85); рівномірно вкриті деревинною та чагарниковою рослинністю площею до 20 відсотків ділянки» [2]. Перелogi включають: «орні землі, які раніше оралися, а згодом більше року починаючи з осені не використовувалися для засіву сільськогосподарських культур і не готуються під пар» [2].

Наведені визначення перелічених сільськогосподарських угідь більшою мірою обумовлюють характер використання земельних ділянок, ніж

їхні фізичні характеристики як об'єкту моніторингу, через що ускладнюється процес їх ідентифікації при використанні методів ДЗЗ. Вирішенням цієї проблеми може стати введення в систему класифікації земель сільськогосподарського призначення поряд з категорією «земельні угіддя» категорії «види земель» (табл. 2).

За О.С. Помеловим (2013), «види (підвиди, різновиди) земель визначаються за об'єктивно існуючими фізичними властивостями, фактичним станом і характером використання земель, що однозначно встановлюються на місцевості і відділяються від інших видів (підвидів, різновидів) межею земельного контура» [7].

Таблиця 2. Фрагмент класифікатора видів земель
(блок - фізична характеристика земельних ділянок)

Вид земель		Підвид земель		Різновид земель		Вид земельних угідь	
код	назва	код	назва	код	назва	код	назва
1	2	3	4	5	6	7	8
01	Оброблювані сільськогосподарські землі	01.01	Орні землі	01.01.01	Землі інтенсивного використання (крутизна схилів до 1 ^о)	01.01. (01-03). 01	Рілля
				01.01.02	Землі екстенсивного використання (крутизна схилів 1-3 ^о)		
				01.01.03	Землі ґрунтозахисного використання (крутизна схилів 3-5 ^о)		
		01.02	Поліпшені лугові землі				
02	Землі під постійними культурами	02.01	Сади	02.01.01	Фруктові сади	02. (01-03). (01-04). 01	Багаторічні насадження
		02.02	Плантації	02.02.01	Плантації винограду (виноградники)		
				02.02.02	Плантації хмелю (хмільники)		
				02.02.03	Плантації декоративних багаторічних насаджень (квітники)		
				02.02.04	Плантації ягід (ягідники)		
		02.03	Розсадники	02.03.01	Плодові розсадники		
03	Природні лугові землі	03.01	Сінокісні землі	03.01.01	Сінокісні суходольні землі	03.01. 01(02). 01	Сіножаті
				03.01.02	Сінокісні заболочені землі		
		03.02	Пасовищні землі	03.02.01	Пасовищні суходольні землі	03.02. 01(02). 01	Пасовища
				03.02.02	Пасовищні заболочені землі		

Виходячи з цього, ключовою умовою є чітке виділення видів (підвидів, різновидів) земель та встановлення меж відповідних контурів в натурі (на місцевості), що є суттєвим в контексті використання методів ДЗЗ в системі

моніторингу земель. В свою чергу, під земельним контуром слід розуміти частину земної поверхні, що виділяється за певним критерієм (ознакою), має замкнену межу, за якою показник цього критерія набуває іншого значення.

Враховуючи ці вимоги, в межах категорії земель сільськогосподарського призначення виділені 3 види земель, які об'єктивно відрізняються за фізичним станом своєї поверхні (табл. 2):

- оброблювані сільськогосподарські землі (код 01) – землі, що систематично (чи періодично) обробляються з безпосереднім механічним впливом на ґрунт (оранка, дискування, боронування тощо) і використовуються під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав з терміном використання, передбаченим схемою сівозміни або схемою перезалуження, а також вивідні поля і чисті пари;
- землі під постійними культурами (код 02) – сільськогосподарські землі, зайняті штучно створеною деревно-чагарниковою рослинністю (насадженнями) або насадженнями трав'янистих багаторічних рослин, призначеними для отримання врожаю плодів, продовольчої, технічної і лікарської рослинної сировини, а також для озеленення;
- природні лугові землі (код 03) – сільськогосподарські землі, вкриті природними луговими травостоями, що використовуються для отримання врожаю лугових багаторічних трав, включаючи землі, на яких проведені заходи щодо поліпшення природного травостою, але які при цьому не підпадають під визначення оброблюваних земель і не включені до них; до цього виду земель слід віднести і ділянки, що раніше «рахувались» як поліпшені лугові землі (в тому числі і колишніх оброблюваних земель) після закінчення 7 і більше років після залуження, якщо за цей період не проводились заходи з поліпшення

травостою, непридатні за своїми природними, технологічними, екологічними та іншими властивостями для використання в якості оброблюваних земель.

В межах виду «оброблювані землі» виділені 2 підвиди земель:

- орні землі (код 01.01) – сільськогосподарські землі, що систематично обробляються (переорюються) і використовуються під посіви сільськогосподарських культур, включаючи посіви багаторічних трав з терміном використання, передбаченим схемою сівозміни, а також вивідні поля і чисті пари;
- поліпшені лугові землі (код 01.02) – сільськогосподарські землі, що систематично обробляються і використовуються, переважно, для вирощування лугових багаторічних трав з терміном використання, передбаченим схемою перезалуження.

В свою чергу підвид «орні землі» включає 3 різновиди земель за інтенсивністю можливого використання, що визначається розміщенням в межах відповідних земельних ділянок польових або ґрунтозахисних сівозмін з різним співвідношенням просапних (технічних) культур, зернових культур суцільного посіву та багаторічних трав.

Землі інтенсивного використання (код 01.01.01) з крутизною схилів до 1°, а відповідно низьким рівнем ерозійної небезпеки, придатні для розміщення інтенсивних польових сівозмін з максимальним насиченням просапними культурами; землі екстенсивного використання (код 01.01.02) з крутизною схилів 1-3°, а відповідно середнім рівнем ерозійної небезпеки, придатні для розміщення польових сівозмін з максимальним насиченням культурами суцільного посіву та за відсутності просапних культур; землі ґрунтозахисного

використання (код 01.01.03) з крутизою схилів 3-5°, а відповідно високим рівнем ерозійної небезпеки, придатні для розміщення зерно-трав'яних та травопільних сівозмін з максимальним насиченням багаторічними травами.

В межах виду «землі під постійними культурами» виділені 3 підвиди земель:

- сади (код 02.01) – багаторічні частіше деревні насадження, створені для отримання плодів і ягід;
- плантації (код 02.02) – багаторічні насадження для вирощування спеціальних технічних, лікарських і декоративних культур;
- розсадники (код 02.03) – багаторічні насадження, призначені для вирощування посадкового матеріалу плодово-ягідних культур.

Підвид земель «плантації», в свою чергу, за видом вирощуваних культур розділений на 4 різновиди: для вирощування винограду (код 02.02.01), хмелю (код 02.02.02), квітів (код 02.02.03), ягід (код 02.02.04).

В межах виду «природні лугові землі» виділені 2 підвиди земель:

- сінокісні землі (код 03.01) - сільськогосподарські землі, що постійно зайняті багаторічними травами і систематично використовуються для сінокошення;
- пасовищні землі (код 03.02) - сільськогосподарські землі, що постійно зайняті багаторічними травами і систематично використовуються в основному для випасу тварин.

Ці підвиди земель за ступенем гідроморфізму їх ґрунтового покриву розділені на 2 різновиди:

- суходольні землі (код 03.01(02).01) - сінокісні (пасовищні) землі, розміщені на підвищених і добре дренованих елементах рельєфу, зволожені, головним чином, атмосферними опадами, а також

розміщені в долинах річок, що не систематично заливаються водою на незначний термін, що не обумовлює змін в рослинності;

- заболочені землі (код 03.01(02).02) - сінокісні (пасовищні) землі, розміщені на знижених і слабо дренованих елементах рельєфу, в умовах надмірного зволоження, які визначаються вологолюбним складом трав'янистої рослинності.

Не претендуючи на вичерпність запропонованої схеми класифікації земель сільськогосподарського призначення, враховуючи необхідність узгодження цільового призначення земельних ділянок і їхніх фізичних характеристик, слід зазначити, що аналогічно можуть бути структуровані землі й інших категорій, безумовно, з врахуванням особливостей їхнього правового режиму використання і природно-історично сформованого фактичного стану.

Висновки.

Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду формування класифікаційних систем в земельній сфері свідчить про необхідність використання комплексного та системного методичних підходів до розробки класифікації земель, що забезпечить її вичерпний та всеосяжний характер щодо визначення усіх потенційно можливих способів використання земельних ділянок, та її узгодженість із іншими чинними державними класифікаційними системами в галузі природокористування.

Ключовими принципами побудови класифікації земель мають стати:

- законність – класифікація земель має формуватись з дотриманням норм чинного національного земельного законодавства та відповідних підзаконних актів;

- відкритість – класифікатори земель повинні носити відкритий характер, а їх супровід має бути централізованим;
- технологічність – автоматизовані технології обробки інформації передбачають жорсткі вимоги до використання системи класифікаторів та аналізу даних, а вирішення завдань класифікації земель на різних етапах і відповідних рівнях потребує застосування сучасних математичних методів;
- гармонізованість з міжнародними нормами – розробка національних класифікаторів земель має здійснюватись з врахуванням рекомендацій Європейської Економічної Комісії при ООН.

Запропонований фрагмент класифікатора земель сільськогосподарського призначення складається з двох ієрархічно структурованих, взаємопов'язаних блоків. Основою цього класифікатора є правовий блок, показники якого характеризують правовий режим використання земельних ділянок. Показники другого (фізичного) блоку характеризують фізичний стан поверхні земельних ділянок, що може контролюватись за допомогою методів ДЗЗ. Аналогічна схема класифікатора сільськогосподарських земель може бути використана при структуруванні земель інших 8-ми категорій згідно з їхнім вичерпним переліком, визначеним ЗКУ, в якому необхідно юридично закріпити терміни «вид, підвид, різновид земель», що складають основу фізичного блоку класифікатора земель.

Список літератури

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року за №2768-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top>
2. Додаток 4 «ПерелікугідьзгіднозКласифікацією видів земельних угідь (КВЗУ)» до Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №1051 від 17.10.2012 р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051%D0%B1-2012-%D0%BF#Text>
3. Канаш О.П. Принципи класифікації земель як основа раціонального використання земельних ресурсів / О.П. Канаш // Вісник аграрної науки. – 2002. – № 3. – с.63-66.
4. Класифікація сільськогосподарських земель як наукова передумова їх еколого-безпечного використання / Д.С. Добряк, О.П. Канаш, Д.І. Бабміндра, І.А. Розумний. – Київ: Урожай, 2007. – 464 с.
5. Лобуцько А.В. Поділ земель за основним цільовим призначенням як функція управління землекористуванням в Україні / А.В. Лобуцько // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2016. – № 1-2. – с. 165-171. – URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/download/7216/7001>
6. Мартин А.Г. Сучасна класифікація земельних ділянок за цільовим призначенням. Землеустрій і кадастр. – 2008. – № 2. – с. 12-36. – URL: <http://zsu.org.ua/andriy-martin/82-2011-02-08-11-56-31>
7. Помелов А.С. Структурирование земельных ресурсов и регулирование землепользования в Беларуси / А.С. Помелов. – Минск: РУП «БелНИЦзем», 2013, – 528 с.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель: Закон України від 17 червня 2020 року за № 711-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#top>
9. Стандартна статистична класифікація землекористування ЕЕК. – URL: <http://kadastrua.ru/osnovi-zemelnogo-kadastrum-o-volodin/660-standarti-mizhnarodnoji-klasifikatsiji-zemlekoristuvan.htm>

10. Economic Commission for Europe, Statistical Division 1993. ECE standard statistical classification of land use. In Readings in international environment statistics (UN, New York), 1-5.

References

1. Land Code of Ukraine. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top>
2. Dodatok 4 "Perelik uhid zhidno z Klasyfikatsiiei vydiv zemelnykh uhid (KVZU)" do Poriadku vedennia Derzhavnoho zemelnogo kadastru [Annex 4 "List of lands according to the Classification of Lands (KVZU)" to the Procedure for maintaining the State Land Cadastre]. 2012. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051%D0%B1-2012-%D0%BF#Text>
3. Kanash O.P. (2002). Pryntsypy klasyfikatsii zemel yak osnova ratsionalnogo vykorystannia zemelnykh resursiv [Principles of land classification as a basis for rational use of land resources]. Bulletin of Agricultural Science, 3, 63-66.
4. Dobriak D.S., Kanash O.P., Babmindra D.I., Rozumnyi I.A. (2007). Klasyfikatsiia silskohospodarskykh zemel yak naukova peredumova yikh ekolohobezpechnoho vykorystannia [Classification of agricultural lands as a scientific prerequisite for their environmentally friendly use]. Kyiv, Urozhai, 464.
5. Lobunko A.V. (2016). The division of land on the main intended purpose as a function of land use management in Ukraine. Land management, Cadastre and Land Monitoring, 1-2, 165-171. Available at: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/download/7216/7001>
6. Martyn A.H. (2008). Suchasna klasyfikatsiia zemelnykh dilianok za tsilovym pryzhachenniam [Modern classification of land plots by intended purpose]. Yemleustrii i kadastr, 2, 12-36. Available at: <http://zsu.org.ua/andrij-martin/82-2011-02-08-11-56-31>
7. Pomyelov A.S. (2013). Strukturirovanie zemelnykh resursov i rehylirovanie zemlepolzovaniia v Belarusi [Land structuring and land use regulation in Belarus]. Minsk, RUP "BelNITSzem", 528.
8. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo planuvannia vykorystannia zemel" [Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine on land use planning"]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2020. № 711-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#top>
9. Standartna statystychna klasyfikatsiia zemlekorystuvannia YeEK [Standard statistical classification of EEC land use]. Available at: <http://kadastrua.ru/osnovi-zemelnogo-kadastru-m-o-volodin/660-standarti-mizhnarodnoji-klasifikatsiji-zemlekoristuvan.htm>
10. Economic Commission for Europe, Statistical Division 1993. ECE standard statistical classification of land use. In Readings in international environment statistics (UN, New York), 1-5.

Dorosh Y., Barvinskyi A., Dorosh O., Saliuta V.

IMPROVEMENT OF SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF AGRICULTURAL LANDS

[https://doi.org/](https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.01.05)

10.31548/zemleustriy2021.01.05

Abstract. *The existing scientific and methodological approaches to the classification of agricultural lands both in Ukraine and abroad are analysed. It is established that modern classifications of lands should be formed based on such principles as complexity, exhaustiveness, hierarchy and legality; meet the*

requirements of automated technologies for maintaining the state land cadastre and land monitoring; take into account the recommendations of the European Economic Commission at the UN.

Comprehensiveness of identifying of all potentially possible land uses, which will facilitate effective state control over land use in accordance with their intended purpose will be ensured through a comprehensive approach to the development of land classification; its consistency with other current state classification systems in the field of nature management and the use of clearly defined target criteria, parameters and features, the system of which is determined by the specific scope and requirements of the relevant user groups – through a systematic approach.

A fragment of 3-digit classification of agricultural lands is proposed, in which hierarchically placed interrelated indicators characterizing the legal regime of land use (legal block of land classifier) and their physical condition (physical block of land classifier) are placed hierarchically. In order to legally consolidate the categories “type, subtype, variety of lands” that form the basis of the physical block of the land classifier, it is necessary to make appropriate changes to the national land legislation.

Key words: agricultural lands, land classification, land category, intended purpose.

**Дорош И.М., Барвинский А.В.,
Дорош О.С., Салюта В.А.**

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К КЛАССИФИКАЦИИ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

<https://doi.org/10.31548/zemleustriy2021.01.05>

Аннотация. Проанализированы существующие научно-методические подходы к классификации земель сельскохозяйственного назначения как в Украине, так и за

рубежом. Установлено, что современные классификации земель должны формироваться на основе таких принципов как комплексность, системность, полнота, иерархичность и законность; отвечать требованиям автоматизированных технологий ведения государственного земельного кадастра и осуществления мониторинга земель; учитывать рекомендации Европейской Экономической Комиссии при ООН.

Полноту и всеохватность по определению всех возможных способов использования земельных участков, что будет способствовать осуществлению действенного государственного контроля за использованием земель в соответствии с их целевым назначением обеспечиваться за счет комплексного подхода к разработке классификации земель; ее согласованность с другими действующими государственными классификационными системами в области природопользования и использования четко определенных целевых критериев, параметров и признаков, система которых обусловлена конкретной сферой применения и требованиями соответствующих групп пользователей – за счет системного подхода.

Предложено фрагмент 3-разрядной классификации сельскохозяйственных земель, в которой иерархически расположены взаимосвязанные показатели, характеризующие правовой режим использования земельных участков (правовой блок земельного классификатора) и их физическое состояние (физический блок земельного классификатора). Для юридического закрепления категорий «вид, подвид, разновидность земель», составляющих основу физического блока классификатора земель необходимо внести соответствующие изменения в национальное земельное законодательство.

Ключевые слова: земли сельскохозяйственного назначения, классификация земель, категория земель, вид целевого назначения.